

Bijlagen

- I Personalia en nevenfuncties 115
- II Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)-Rapportage 118
- III Toelichting Carbon Footprint Meting 127
- IV Openbaarmakingseisen IFR 131

I Personalia en nevenfuncties

Executive Committee MN Services N.V.

drs. Frits van Bruggen (1959)

Voorzitter Raad van Bestuur en Executive Committee, werkzaam bij MN sinds 1 april 2022

Nevenfuncties

- Voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
- Lid Raad van Toezicht VSB Fonds
- Adviseur Raad van Commissarissen Louwman Groep (tot december 2022)
- Lid Raad van Commissarissen Vereniging Hendrick de Keyser
- Voorzitter RAI Vereniging (sinds december 2022)

drs. Fleur Rieter AAG (1969)

Lid Raad van Bestuur en Executive Committee (CFRO), werkzaam bij MN sinds 2019

Ad interim voorzitter Raad van Bestuur (tot 1 april 2022)

Achtergrond: Econometrist/Actuaris

Nevenfuncties

- Lid van Raad van Commissarissen bij Dudok Wonen
- Lid van Raad van Toezicht van Bedrijfstak Pensioenfonds HiBiN

ir. Martijn Scholten (1977)

Lid Executive Committee (Vermogensbeheer), werkzaam bij MN sinds 2003

Achtergrond: Bouwkundig ingenieur

Bekleedt momenteel geen nevenfuncties

drs. Ralf Rikze (1966)

Lid Executive Committee (Pensioenen en Verzekeren), werkzaam bij MN sinds 2019

Achtergrond: Econoom

Bekleedt momenteel geen nevenfuncties

drs. Toine Straathof MBA [1965]

Lid Executive Committee (Informatievoorziening), werkzaam bij MN sinds 1 april 2021

Achtergrond: IT, digitale transformatie

Bekleedt momenteel geen nevenfuncties

Raad van Commissarissen MN Services N.V.

drs. Hanny Kemna (1960)

- Termijn loopt af per 31 december 2023
- Lid Raad van Commissarissen sinds 30 december 2015
- Voorzitter Raad van Commissarissen sinds 6 mei 2019
- Lid Remuneratie- en Benoemingscommissie sinds 6 mei 2019

Functie

- Lid Raad van Commissarissen Menzis N.V.
- Lid Raad en vice voorzitter van Commissarissen Athora Netherlands
- Lid Raad van Commissarissen SPIE Nederland B.V.
- Lid Raad van Toezicht Nictiz (Nederlands Instituut voor ICT in de Zorg) (tot eind 2022)
- Lid Raad van Toezicht SVn (Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten) (tot juli 2022)
- Non-Executive Board member ASA International PLC
- Member Audit and Risk Committee GÉANT (the leading collaboration on e-infrastructure and services for research and education in Europe)
- Lid in buitengewone dienst van het College van de Algemene Rekenkamer
- Lid van de Kiesraad

drs. Michaël Kortbeek (1951)

- Tweede termijn is afgelopen per 31 december 2022
- Lid Raad van Commissarissen sinds 9 maart 2016
- Voorzitter Remuneratie- en Benoemingscommissie

Commissariaten & Nevenfuncties

- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Utrechts Landschap (tot februari 2023)
- Voorzitter van de Raad van Commissarissen van Emil Frey Nederland N.V.

drs. Sandra Spek (1971)

- Tweede termijn loopt af per 31 december 2023
- Lid Raad van Commissarissen sinds 30 december 2015
- Voorzitter Auditcommissie sinds februari 2016

Functie

- General manager bij Baker McKenzie (Amsterdam en Vienna)

Commissariaten & Nevenfuncties

- Lid Raad van Commissarissen HTM Personenvervoer N.V.
- Lid Raad van Commissarissen UVM Verzekeringsmaatschappij N.V., Reis- en Rechtshulp NV en Unigarant N.V.

Mr. Jurgen Stegmann (1960)

- Tweede termijn loopt af per 31 december 2026
- Lid Raad van Commissarissen sinds 16 januari 2019
- Voorzitter Changecommissie sinds 6 mei 2019
- Lid Auditcommissie sinds januari 2019

Commissariaten & Nevenfuncties

- Lid Raad van Commissarissen Janssen de Jong Groep B.V.
- Voorzitter Raad van Toezicht van Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen

Hans van der Windt (1953)

- Eerste termijn loopt af per 31 december 2023
- Lid Raad van Commissarissen sinds 9 december 2019
- Lid Changecommissie sinds 1 maart 2020

Commissariaten & Nevenfuncties

- Lid van de bemiddelingsinstantie voor de Metalektronica

Michaël van Straalen (1956)

- Eerste termijn loopt af per 23 maart 2027
- Lid Raad van Commissarissen sinds 23 maart 2023
- Voorzitter Remuneratie- en Benoemingscommissie

Commissariaten & Nevenfuncties

- Voorzitter Raad van Commissarissen bij HvA Ventures Holding B.V.
- Voorzitter stuurgroep vitale opleidingen krimpregio's bij Vereniging Hogescholen

De leden van de Raad van Commissarissen hebben de Nederlandse nationaliteit. De leden van de Raad van Commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code.

Rooster van aftreden Raad van Commissarissen MN Services N.V.

Commissaris	Datum benoeming	Ingangsdatum tweede termijn	Datum aftreden of herbenoeming
Hanny Kevmna	30 december 2015	1 januari 2020	31 december 2023
Sandra Spek	30 december 2015	1 januari 2020	31 december 2023
Michaël Kortbeek	9 maart 2016	1 januari 2019	31 december 2022
Jurgen Stegmann	16 januari 2019	01 januari 2023	31 december 2026
Hans van der Windt	9 december 2019		31 december 2023
Michaël van Straalen	23 maart 2023		23 maart 2027

II Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD)-Rapportage

Governance, bestuurlijk overzicht

De eindverantwoordelijkheid voor het algehele beleggingsbeleid van MN ligt bij het bestuur van Vermogensbeheer B.V., onderdeel van MN N.V.¹

Het managementteam Vermogensbeheer is operationeel verantwoordelijk voor de uitvoering van het vermogensbeheer van de opdrachtgevers van MN. Het managementteam Vermogensbeheer rapporteert aan het bestuur van de MN Vermogensbeheer B.V.. Een multidisciplinaire expertwerkgroep op het gebied van klimaatrisico's en -kansen werkt aan diverse projecten waaronder bijvoorbeeld het in lijn brengen van de beleggingsstrategie met het Klimaat Akkoord van Parijs. Deze expertwerkgroep is samengesteld uit vertegenwoordigers uit de verschillende delen van de investeringsketen.

Strategie MN en opdrachtgevers

MN heeft in samenwerking met haar opdrachtgevers in 2018 het strategisch beleggingskader aangepast van haar opdrachtgevers en hierin expliciet beginselen met betrekking tot klimaatverandering opgenomen. De klimaatdoelstellingen die MN en haar opdrachtgevers hanteren en acties die genomen worden om klimaatverandering tegen te gaan worden uiteengezet in de klimaatactieplannen.

Figuur 1: overzicht van de investeringsketen van PMT en PME

Klimaatrisico's en -kansen

MN en haar opdrachtgevers zien vanuit twee invalshoeken aanleiding om rekening te houden met klimaatverandering in de portefeuille; vanuit de wens om financiële risico's te beperken en vanuit de wens om bij te dragen aan een leefbare wereld.

Financiële risico's

De financiële risico's zijn te verdelen in transitierisico's en fysieke risico's:

- **Transitierisico's** hangen vooral samen met de gevolgen van een stringenter klimaatbeleid, dat nodig is om de doelstellingen van het Parijsakkoord te kunnen behalen. Kosten voor bedrijven kunnen bijvoorbeeld oplopen als gevolg van hogere CO₂-belastingen en investeringen gerelateerd aan fossiele brandstoffen dienen mogelijk vervroegd te worden afgeschreven indien wordt overgestapt op schone energiebronnen.

1. In de verdere rapportage wordt er gerefereerd aan MN in plaats van MN N.V.

- **Fysieke risico's** hangen samen met de gevolgen van een temperatuurstijging op aarde. De financiële prestaties van organisaties worden bijvoorbeeld beïnvloed door veranderingen in de beschikbaarheid en kwaliteit van water, voedselveiligheid en extreme temperatuurveranderingen.

Investeringskansen en bijdragen aan een leefbare wereld

Naast de klimaat gerelateerde risico's zien opdrachtgevers van MN ook duidelijke investeringskansen. Opdrachtgevers van MN geven hier vorm aan door een impactinvesteringsprogramma via het kader positieve impact die bijdragen aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Hierin zijn verschillende thema's gedefinieerd waarin er twee raken aan investeringskansen voor klimaat, Energietransitie en Circulaire Economie.

Daarnaast wordt jaarlijks gemeten welk percentage van aandelen raakt aan de SDG's, de zogenaamde Sustainable Development Investments.

Investment beliefs

In het Strategisch Beleggingskader van de opdrachtgevers staan de beleggings-, uitvoerings- en risicomanagementbeginselen, waaronder beginselen die een basis vormen om rekening te houden met de invloed van beleggingskeuze op de wereld en de invloed van de risico's van een veranderende wereld op de beleggingen. Op deze beginselen wordt in de rest van de investeringsketen voortgebouwd.

Strategievorming

MN en haar opdrachtgevers hebben op basis van de klimaatimpact van de beleggingen klimaatdoelstellingen geformuleerd en maatregelen geïntroduceerd voor de verschillende beleggingsproducten met als doel de klimaatrisico's voor de portefeuille te beperken en klimaatverandering tegen te gaan. De stappen die hiervoor genomen worden en nog genomen zullen worden staan beschreven in de klimaatactieplannen van MN.

De verschillende maatregelen die genomen worden om de klimaatdoelstellingen te bereiken worden steeds aangescherpt tijdens strategieherzieningstrajecten. Afhankelijk van o.a. de voortgang op klimaatdoelstellingen en de mogelijkheden om gebruik te maken van betere data wordt bij een strategieherziening onderzocht of aanvullende of andere maatregelen nodig zijn. Kwalitatief goede informatie stelt de opdrachtgevers van MN in staat om de instrumenten zoals engagement, screenings en impactinvesteringen, effectief in te zetten. Daarom vormt doorontwikkeling op het gebied van data, in het bijzonder het meten van de mate van alignment van investeringen met een 1,5 graden pad, een belangrijk onderdeel van het klimaatactieplan van MN.

Integraal risicomanagement

Klimaatrisico's zijn opgenomen in de beleggingsbeginselen van PMT en PME en vanuit deze basis identificeert, beoordeelt en beheerst MN namens PMT en PME klimaatgerelateerde risico's door verschillende processen.

Figuur 2: onderdelen van de investeringsketen die worden ingezet voor het identificeren en beheersen van klimaatrisico's.

Identificatie en beoordeling klimaatgerelateerde risico's

Klimaatrisico's worden geïdentificeerd en beheerst via verschillende reguliere processen in de investeringsketen. MN doet kennis op door onder andere te participeren in werkgroepen van IIGCC, deelname aan seminars waar kennis over klimaatrisico's wordt uitgewisseld, het deelnemen in panels over klimaatrisico's, het lidmaatschap van diverse expert-organisaties zoals de IIGCC en de PRI, het ondersteunen en sponsoren van de DNB klimaatrisico-werkgroep en met het onderhouden van contact met peers. De op deze manier verkregen inzichten worden als input gebruikt bij de herziening van beleggingscategorieën.

Beheersing en identificatie

In de Klimaatplannen van MN en haar opdrachtgevers is uitgewerkt op welke wijze wordt omgegaan met klimaatgerelateerde kansen en risico's. Identificatie begint met inzicht, bijvoorbeeld met data die iets zegt over de huidige uitstoot en verwachte uitstoot van de beleggingen, of energie-efficiëntie van gebouwen. Vervolgens zijn in de verschillende strategieën maatregelen opgenomen met als doel bij te dragen aan een beperking van klimaatverandering en klimaatrisico's tegen te gaan. Hieronder wordt een korte samenvatting gegeven van een aantal belangrijke maatregelen. Deze worden in meer detail beschreven in de klimaatactieplannen.

Managersselectie en -monitoring

MN screent vermogensbeheerders op ESG-factoren, waarbij de integratie van klimaataspecten in het beleggingsbeleid en de rapportage hierover worden meegenomen.

Impactinvesteringen

MN voert hiermee gerichte investeringen uit in de thema's energietransitie en circulaire economie. PMT en PME hebben een 'Kader Positieve Impact', daarmee wordt het impactinvesteringsprogramma vormgegeven.

ESG-integratie

- Voor de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles van de opdrachtgevers van MN wordt een nauwkeurige selectie gedaan in welke ondernemingen wel en niet wordt belegd. Via een methodiek die Bewuste Selectie wordt genoemd worden er randvoorwaarden gesteld aan bedrijven om in de portefeuille opgenomen te worden. MN past deze methodiek sinds 2018 toe op een deel van de aandelenportefeuille. De afgelopen jaren is de toepassing uitgebreid. In 2022 is de Bewuste Selectie methodiek toegepast op de laatste aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles waarmee de methodiek nu op alle aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles die MN namens opdrachtgevers beheert wordt toegepast.
- Voor vastgoed investeringen hebben opdrachtgevers van MN deelname aan de duurzaamheidsbenchmark GRESB voor investeringen in vastgoed verplicht gesteld.

Engagement

MN voert namens opdrachtgevers de dialoog met bedrijven uit de aandelenportefeuilles die, in absolute zin, veel bijdragen aan de CO₂-voetafdruk van de portefeuille. Dit betreft voor PMT alle olie- en gasbedrijven in de aandelenportefeuille van PMT, een aantal nutsbedrijven met steenkolen in de energiemix en bedrijven aan de vraagkant van energie, in de sectoren cement, chemicals, industrials en staal. Namens PME voert MN een dialoog met een aantal nutsbedrijven met steenkolen in de energiemix en bedrijven aan de vraagkant van energie, in de sectoren cement, chemicals, industrials en staal. MN doet dit voor een belangrijk deel in samenwerking met Climate Action 100+. MN vraagt namens opdrachtgevers aan bedrijven het thema klimaat stevig te verankeren in bestuursprocessen, CO₂-emissies terug te dringen in lijn met de doelstelling van het Parijs Klimaatakkoord en volgens het TCFD-raamwerk over voortgang te rapporteren. MN brengt in kaart in hoeverre bedrijven voortgang laten zien. Opdrachtgevers van MN kunnen ertoe besluiten om bedrijven die onvoldoende voortgang tonen na een aanhoudende dialoog, of naar de toekomst toe geen duidelijke strategie hebben om door de energietransitie te navigeren, uit te sluiten. Opdrachtgevers van MN hebben in 2022 op deze gronden besloten 19 bedrijven uit te sluiten.

Krediet- en aandelenanalisten nemen klimaat- en ESG-factoren mee in bedrijf- en sectoranalyses. Aan de kredietkant worden 'bondholder engagement'-gesprekken gevoerd tijdens roadshows, landenbezoeken en conference calls. Onderdeel van het gesprek betreft bijvoorbeeld het gebruik van hernieuwbare energie.

Stemmen

MN adviseert opdrachtgevers om klimaatresoluties op aandeelhoudersvergaderingen te steunen als deze voorstellen in overeenstemming zijn met het Akkoord van Parijs.

Uitsluiting

MN en haar opdrachtgevers sluiten sectoren uit die geen of weinig veranderpotentieel hebben. Zo belegt MN bijvoorbeeld niet in controversiële wapens zoals kernwapens of in de productie van bont, tabak en wapens voor civiel gebruik. PME belegt sinds 2021 niet meer in de olie- en gasector (fossiele olie- en gaswinning en -distributie).

Organisatie van het risicomanagement

Risicobeheersing is een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering van pensioenfondsen en uitvoerders en is gestoeld op het 3LoD-model. De primaire verantwoordelijkheid voor de beheersing van risico's ligt bij de verantwoordelijke risiconemers zoals portfoliomanagers (eerste lijn). De afdeling Risk Management & Compliance vormt binnen MN de tweede lijn en stelt mede de kaders en richtlijnen op waarbinnen de risico's beheerst moeten zijn. Controle op naleving van de beheersing en het uitvoeren van onafhankelijke monitoring van de risico's vormt eveneens onderdeel van de taken van de afdeling Risk Management & Compliance. Vanuit de afdeling Audit (derde lijn) wordt controle op beide beheersingslijnen gehouden.

Weerbaarheid van de strategie op basis van klimaatscenario's

PMT en PME laten ieder jaar een scenario-analyse uitvoeren voor hun portefeuilles door MN, op basis van data van MSCI. Daarnaast heeft MN in 2022 ondersteund bij het uitvoeren van de EIOPA stresstest, gericht op het meten van klimaatrisico's. Het doel hiervan is om op een toekomstgerichte manier de klimaatgerelateerde kansen en risico's in kaart te brengen. Het is een instrument om de robuustheid van de portefeuille te beoordelen in het licht van mogelijke variaties in de toekomst. Scenario-analyse geeft extra inzicht in de risico's van de portefeuille en ondersteunt de besluitvorming voor maatregelen om klimaat gerelateerde kansen en risico's te kunnen beheersen.

Scenarioanalyse klimaatrisico's en -kansen

Hieronder wordt een toelichting gegeven op de scenario analyses die MN voor PMT en PME uitvoert met behulp van de methodologie van MSCI. MSCI brengt de mogelijke positieve en negatieve impact op de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles als gevolg van klimaatgerelateerde risico's en kansen in kaart.

▪ *Transitierisico's en -kansen*

Voor de berekening van transitierisico's wordt gebruik gemaakt van drie scenario's; een scenario waarin de opwarming van de aarde beperkt blijft tot 1.5 graden, een 2 graden en 3 graden scenario. MSCI schat de potentiële kosten in die een bedrijf moet maken om in de toekomst aan klimaatwet- en regelgeving te voldoen op basis van de beleidsplannen van het land waarin het bedrijf productie heeft. Hoe groter het verschil met het huidige scenario-pad, hoe meer beleidsmaatregelen er in theorie nodig zijn om het nieuwe pad te bereiken. Een 1,5-gradenpad vraagt daarom meer om verdergaande beleidsmaatregelen van overheden dan een 3-gradenscenario. Op basis van de beleidsmaatregelen rekent MSCI emissieplafonds uit per bedrijf die het gebruikt om de mogelijke impact op de marktwaardering van een bedrijf te berekenen. Een belangrijke aanname van MSCI is dat er sprake is van een ordentelijke en geleidelijke transitie. Op het moment dat de transitie, als gevolg van bijvoorbeeld snelle materialisatie van fysieke risico's of politieke of publieke onrust, gepaard gaat met stress, kunnen de transitiekosten vele malen hoger zijn.

Voor de berekening van klimaatgerelateerde kansen gebruikt MSCI een model. Het model van MSCI ESG Research is bedoeld om een indicatie te geven van welke bedrijven de begunstigen kunnen zijn als beleid voor beperking van de opwarming van de aarde in lijn is met 3 graden, 2 graden of 1,5 graden en als dit beleid wordt geïmplementeerd op mondiaal niveau. MSCI schat de klimaat gerelateerde kansen door een inschatting te maken van de waarde van patenten van bedrijven gerelateerd aan groene technologieën en de 'toekomstige groene omzet' te schatten van elk bedrijf uit de ontwikkeling en verkoop van technologieën die een lage CO₂-uitstoot hebben.

▪ *Fysieke klimaatrisico's*

Voor de inschatting van fysieke klimaatrisico's wordt gebruik gemaakt van een model van MSCI waarin de volgende stappen worden doorlopen:

- Per bedrijf wordt een inschatting gemaakt van de waarde van assets en inkomstenstromen op een bepaalde locatie;
- De verwachte verandering in chronische en acute (weers-)omstandigheden op de verschillende locaties wordt ingeschat, waar mogelijk met behulp van wetenschappelijke modellen; waar dat niet mogelijk is wordt een inschatting gemaakt op basis van historische trends. De chronische risico's die worden doorgerekend zijn extreme hitte, extreme kou, zware neerslag, sterke sneeuwval en zware wind. De acute klimaatrisico's die worden doorgerekend zijn tropische cyclonen, overstromingen langs kusten, overstromingen van rivieren, lagere waterstand in rivieren (relevant voor bedrijven actief in energieproductie) en bosbranden.
- Er wordt een inschatting gemaakt van de extra kosten (of opbrengsten) als gevolg van de veranderende weersomstandigheden per jaar;
- De verwachte extra kosten over de komende 100 jaar worden omgerekend naar een huidige waarde.

Er wordt in feite één scenario doorgerekend voor fysieke risico's; dit is een scenario waarin het huidige beleid wordt voortgezet (vergelijkbaar met het NGFS Current Policies scenario). Omdat de impactschattingen met veel onzekerheid omgeven zijn, worden twee varianten van dit scenario doorgerekend: een variant waarin wordt uitgegaan van de gemiddelde impactschattingen (de 'average' variant) en een variant waarin wordt uitgegaan van een zeer pessimistische impactschatting (de 'aggressive' variant).

We benadrukken dat deze data slechts een eerste inschatting geeft van de fysieke klimaatrisico's. De aannames die gemaakt worden in de verschillende stappen gaan gepaard met grote onzekerheid. Zo kunnen er bijvoorbeeld vraagtekens gezet worden bij de kwaliteit van de schattingen van de waarde van de assets en inkomstenstromen van bedrijven op de verschillende locaties. Ook is er niet voor alle klimaatrisico's een solide wetenschappelijke onderbouwing beschikbaar om de directe en indirecte schade voor bedrijven te kunnen inschatten. Tot slot zijn de berekeningen onvolledig. Zo wordt er nog geen rekening gehouden met de impact op productieketens van bedrijven en het aanpassingsvermogen van de bedrijven.

▪ *Resultaten*

Op hoofdlijnen zijn de bevindingen van de analyses met MSCI data als volgt:

- Uit de analyse blijkt dat klimaatgerelateerde financiële transitierisico's licht stijgen in scenario's waarin de huidige CO₂-uitstoot meer beperkt moet worden, zoals in de 2-graden en 1.5-graden Celsius-scenario's. Bedrijven moeten daardoor sneller omschakelen naar andere productietechnieken of krijgen te maken met andere verdienmodellen. Dat brengt naar verwachting meer kosten met zich mee.
- De risico's zijn het grootst in de opkomende landen aandelenportefeuilles. Binnen de bedrijfsobligatieportefeuilles zijn de risico's relatief beperkt. Dit komt omdat obligaties een beperkte looptijd hebben en omdat obligatiehouders als eerste recht op terugbetaling hebben als er financiële problemen zijn bij een bedrijf.
- De impact op obligaties is relatief sterk toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Met name in de 1.5-graden en 2-graden scenario's zijn de geschatte risico's sterk gestegen. Voor de bedrijfsobligatie portefeuille kunnen de stijgingen verklaard worden door een toename in beschikbare data waardoor een groter deel van de bedrijfsobligatieportefeuilles binnen de scope van de analyse valt.
- Als eerder in deze rapportage aangegeven kan de transitie ook kansen met zich meebrengen, zoals technologische innovatie. In vergelijking met het voorgaande jaar zijn de geschatte kansen voor de aandelenportefeuilles in de 1.5-graden en 2-graden scenario's relatief veel gestegen.
- Uit verdere analyse van de data blijkt dat met betrekking tot fysieke risico's vooral de verwachte toename in extreme temperaturen en overstromingen potentieel een significante negatieve invloed op de beleggingen heeft. Voor de beleggingen in bedrijfsobligaties is de impact relatief beperkt, vanwege de beperkte looptijd van deze beleggingen.

PMT en PME rapporteren individueel over de cijfers.

Meeteenheden, doelstellingen en resultaten

MN heeft verschillende meeteenheden en doelstellingen die relateren aan klimaatrisico's en -kansen en rapporteert hierover in reguliere rapportages.

Figuur 3: onderdelen van de investeringsketen die relevant zijn voor meeteenheden en doelstellingen.

Gebruikte meeteenheden

MN brengt klimaatrisico's en -kansen in de portefeuilles in kaart aan de hand van de onderstaande meeteenheden.

Klimaatgerelateerde risico-indicatoren

- MN meet jaarlijks de CO₂-voetafdruk voor scope 1 en 2 van de aandelenportefeuilles en de bedrijfsobligatieportefeuille van opdrachtgevers. Zie in de volgende paragraaf de uitkomst van de meting van de CO₂-voetafdruk van MN.
- MN kijkt namens opdrachtgevers naar de mogelijke negatieve impact op de waardering van de aandelen- en obligatieportefeuilles als gevolg van toekomstige wet- en regelgeving (transitierisico's) volgens de methodologie van MSCI.
- MN kijkt namens opdrachtgevers naar de mogelijke negatieve impact op de waardering van de aandelen- en obligatieportefeuilles als gevolg van veranderingen in de fysieke leefomgeving (fysieke risico's) volgens de methodologie van MSCI.

Klimaatgerelateerde kans-indicatoren

- MN meet de omvang van impactbeleggingen, de bespaarde CO₂-uitstoot en de opgewekte hernieuwbare energie met deze beleggingen.
- MN meet klimaat kans-indicatoren volgens de methodologie van MSCI. Dit is de mogelijke positieve impact op de waardering van aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles als gevolg van de toepassing van duurzame technologieën.
- MN meet investeringen die raken aan de Sustainable Development Goals, Sustainable Development Investments (SDI's). De hoeveelheid SDI-beleggingen wordt uitgedrukt in miljoenen euro's en als percentage van de totale portefeuille.

In de klimaatactieplannen wordt in meer detail beschreven welke klimaatdata voor de verschillende beleggingscategorieën wordt gebruikt.

De carbon footprint van MN

MN meet sinds 2015 de CO₂-voetafdruk van de beursgenoteerde aandelenportefeuilles van haar opdrachtgevers. De opdrachtgevers rapporteren hierover in hun jaarverslagen. Het jaarlijks meten van de CO₂-voetafdruk – de carbon footprint – van de aandelenportefeuille is onderdeel van het klimaatbeleid van MN. Het maakt tevens deel uit van de afspraken in de Montréal Pledge die opdrachtgevers PMT en PME tijdens de klimaattop in 2015 ondertekende. Sinds 2021 meet MN ook de carbon footprint van de bedrijfsobligatieportefeuille.

Voor de berekening van de carbon footprint van de aandelenportefeuille is afgelopen jaren gebruik gemaakt van een methodiek die de uitstoot van een belegging bepaalt op basis van de waarde van de investering in verhouding tot de totale marktkapitalisatie van een bedrijf. Deze methodiek kan niet toegepast worden op de obligatieportefeuille omdat de marktkapitalisatie geen rekening houdt met de totale schuldenpositie van een bedrijf. Zowel het Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) als de European Technical Expert Group on Sustainable Finance (EU TEG) schrijven daarom voor om voor de berekening van de carbon footprint van bedrijfsobligatieportefeuilles gebruik te maken van de enterprise value including cash (EVIC). Dit maakt het mogelijk om de uitstoot van beide portefeuilles bij elkaar op te tellen en de carbon footprint voor zowel aandelen als obligaties te berekenen. Zie bijlage III voor een verdere toelichting op de carbon footprint meting.

De onderstaande tabel weergeeft de carbon footprint van de gehele portefeuille over 2022 op basis van de EVIC.

MN carbon footprint gehele portefeuille over 2022

Assets	88.348 miljoen euro
Emission Exposure, Scope 1 en 2 (o.b.v. EVIC)	5.454.364 ton CO ₂ e
Uitstoot (o.b.v. EVIC)	6,2 kg CO ₂ e / 100 euro

MN adviseert opdrachtgevers een sectorspecifieke aanpak toe te passen voor CO₂-reductie. In de Klimaatplannen heeft MN reductiedoelstellingen geformuleerd voor 2030 voor de meest CO₂-intensieve sectoren. Deze reductiedoelstellingen zijn gebaseerd op berekeningen van TPI², die hiervoor gebruik heeft gemaakt van data van de International Energy Agency.

Op dit moment past MN de sectorreductiedoelstellingen toe op de beurgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles. Beide beleggingscategorieën waren ultimo 2022 goed voor ongeveer 48% van het totale vermogen dat MN namens opdrachtgevers beheert.

De onderstaande tabel laat een overzicht zien van deze reductiedoelstellingen versus de huidige performance van de aandelenportefeuille. De meting voor de bedrijfsobligatieportefeuille wordt vanaf volgend jaar uitgevoerd.

Sector	Meeteenheid	2022	Doelstelling 2030	Benodigde reductie
Luchtvaartmaatschappijen	gCO ₂ /RTK	840,49	616,00	27%
Aluminiumproducenten	tCO ₂ e/t aluminium	8,32	3,07	63%
Autofabrikanten	gCO ₂ /km (NEDC)	10,09	41,00	-
Cementproducenten	tCO ₂ / t cementproduct	0,58	0,42	27%
Elektrische nutsbedrijven	tCO ₂ e/MWh energie	0,27	0,14	48%
Olie- & Gasindustrie	gCO ₂ e/Mj	70,52	40,95	42%
Staalproducenten	tCO ₂ / t staal	1,30	1,13	13%

Klimaatdoelstellingen

In het MN klimaatactieplan wordt toegelicht hoe MN haar opdrachtgevers adviseert om passende klimaatdoelstellingen te formuleren voor de verschillende beleggingscategorieën.

2. De bedrijven waarvoor TPI-data beschikbaar is zijn goed voor 5,8% van het totaal belegde vermogen in de aandelenportefeuille. Tegelijkertijd zijn deze bedrijven goed voor 58,3% van de totale CO₂-uitstoot van de aandelenportefeuille (scope 1 en 2).

III Toelichting Carbon Footprint Meting

Relevante Beleggingen

Om te bepalen of een beleggingscategorie relevant is, wordt hoofdzakelijk gekeken naar de volgende factoren:

1. De mogelijkheden die er zijn om invloed uit te oefenen op de CO₂-uitstoot van deze beleggingen.
2. De mogelijkheden die er zijn om te meten welke bijdrage de beleggingen leveren aan de energietransitie.
3. De omvang van de beleggingscategorie in de portefeuilles van de opdrachtgevers van MN.

MN ziet op dit moment de volgende beleggingscategorieën als relevant:

- Beursgenoteerde aandelen
- Bedrijfsobligaties
- Beursgenoteerd vastgoed
- Infrastructuur
- Private equity

De omvang van alle relevante portefeuilles is € 113 miljard en 61% van de waarde van de totale beleggingsportefeuille (186 miljard euro). De omvang van de liquide aandelenportefeuilles is € 52 miljard en 46% van de waarde van de relevante beleggingen.*

In de onderstaande tabel wordt weergegeven voor welk deel van de beleggingen MN de CO₂-uitstoot rapporteert per eind 2021.

Beleggingscategorie	Omvang beleggingen per eind 2021 in mln euro	Omvang beleggingen waarvoor de carbon footprint wordt gemeten in mln euro
Aandelen	52,506	52,141
Bedrijfsobligaties	36,638	36,208
Vastgoed	11,552	0
Infrastructuur	1,218	0
Private equity	11,119	0
Totaal omvang relevante beleggingen	113,033	88,349

Tabel 1: omvang relevante beleggingen meting 2021

In het kader van de verplichtingen die voortkomen uit ondertekening van het Nederlandse klimaatcommitment, wordt hieronder ook de CO₂-voetafdruk van de beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles van alle opdrachtgevers tezamen weergegeven.

* Voor de waarde van de relevante portefeuilles is het cijfer van ultimo 2021 genomen, omdat dit ook de waarde is die wordt gebruikt bij de berekening van de CO₂-voetprint van de aandelenportefeuille.

Activaklasse/Lening - portefeuille	Sector	Belegd vermogen	Waarvan relevant gerapporteerd	Waarvan CO2-gehalte gerapporteerd	CO2e-indicator(en) uit vraag 2.1 o.b.v. EVIC	CO2e-indicator(en) uit vraag 2.1 o.b.v. EVIC
		mln EUR	mln EUR	mln EUR	tCO2e Scope 1 +2	kgCO2e/100EUR geïnvesteerd
Aandelen - Europa	BASIC MATERIALS	856	856	136	182.170	21,3
Aandelen - Europa	COMMUNICATIONS	671	671	212	3.988	0,6
Aandelen - Europa	CONSUMER, CYCLICAL	667	667	102	16.182	2,4
Aandelen - Europa	CONSUMER, NON-CYCLICAL	3.554	3.554	344	28.239	0,8
Aandelen - Europa	DIVERSIFIED	-	-	-	-	-
Aandelen - Europa	ENERGY	450	450	-	147.233	32,7
Aandelen - Europa	FINANCIAL	1.423	1.423	124	677	0,0
Aandelen - Europa	INDUSTRIAL	1.677	1.677	318	195.043	11,6
Aandelen - Europa	NONE	-	-	-	-	-
Aandelen - Europa	TECHNOLOGY	1.181	1.181	306	2.941	0,2
Aandelen - Europa	UTILITIES	482	482	-	115.978	24,0
Aandelen - Noord Amerika	BASIC MATERIALS	1.033	1.033	1.003	191.139	18,5
Aandelen - Noord Amerika	COMMUNICATIONS	2.846	2.846	2.767	12.546	0,4
Aandelen - Noord Amerika	CONSUMER, CYCLICAL	3.512	3.512	3.414	28.813	0,8
Aandelen - Noord Amerika	CONSUMER, NON-CYCLICAL	7.004	7.004	6.808	41.307	0,6
Aandelen - Noord Amerika	DIVERSIFIED	-	-	-	-	-
Aandelen - Noord Amerika	ENERGY	463	463	440	101.855	22,0
Aandelen - Noord Amerika	FINANCIAL	3.343	3.343	3.249	2.974	0,1
Aandelen - Noord Amerika	INDUSTRIAL	3.070	3.070	2.984	133.122	4,3
Aandelen - Noord Amerika	NONE	-	-	-	-	-
Aandelen - Noord Amerika	TECHNOLOGY	6.642	6.642	6.455	16.406	0,2
Aandelen - Noord Amerika	UTILITIES	858	858	834	238.995	27,8
Aandelen - Verre oosten	BASIC MATERIALS	353	353	353	74.340	21,1
Aandelen - Verre oosten	COMMUNICATIONS	274	274	274	3.432	1,3
Aandelen - Verre oosten	CONSUMER, CYCLICAL	761	761	761	20.250	2,7
Aandelen - Verre oosten	CONSUMER, NON-CYCLICAL	933	933	933	11.839	1,3
Aandelen - Verre oosten	DIVERSIFIED	-	-	-	-	-
Aandelen - Verre oosten	ENERGY	50	50	50	16.410	32,7
Aandelen - Verre oosten	FINANCIAL	1.132	1.132	1.132	1.749	0,2
Aandelen - Verre oosten	INDUSTRIAL	807	807	807	15.054	1,9
Aandelen - Verre oosten	NONE	-	-	-	-	-
Aandelen - Verre oosten	TECHNOLOGY	305	305	305	2.843	0,9
Aandelen - Verre oosten	UTILITIES	96	96	96	65.538	68,5
Aandelen - Opkomende landen	BASIC MATERIALS	338	338	334	177.076	52,4
Aandelen - Opkomende landen	COMMUNICATIONS	1.543	1.543	1.542	14.634	0,9
Aandelen - Opkomende landen	CONSUMER, CYCLICAL	710	710	709	25.091	3,5
Aandelen - Opkomende landen	CONSUMER, NON-CYCLICAL	613	613	613	20.524	3,3
Aandelen - Opkomende landen	DIVERSIFIED	21	21	21	17.056	79,8
Aandelen - Opkomende landen	ENERGY	241	241	237	93.536	38,9
Aandelen - Opkomende landen	FINANCIAL	1.584	1.584	1.575	4.962	0,3
Aandelen - Opkomende landen	INDUSTRIAL	724	724	723	80.817	11,2
Aandelen - Opkomende landen	NONE	0	0	0	0	1,1
Aandelen - Opkomende landen	TECHNOLOGY	1.813	1.813	1.811	43.972	2,4
Aandelen - Opkomende landen	UTILITIES	111	111	111	30.713	27,6
Bedrijfsobligaties - Euro	BASIC MATERIALS	985	985	934	71.516	7,3
Bedrijfsobligaties - Euro	COMMUNICATIONS	1.281	1.281	1.280	10.755	0,8
Bedrijfsobligaties - Euro	CONSUMER, CYCLICAL	1.244	1.244	1.244	19.663	1,6
Bedrijfsobligaties - Euro	CONSUMER, NON-CYCLICAL	5.167	5.167	4.994	117.730	2,3
Bedrijfsobligaties - Euro	DIVERSIFIED	-	-	-	-	-
Bedrijfsobligaties - Euro	ENERGY	535	535	459	5.835	1,1
Bedrijfsobligaties - Euro	FINANCIAL	5.822	5.822	5.244	28.536	0,5
Bedrijfsobligaties - Euro	INDUSTRIAL	2.287	2.287	2.158	70.253	3,1
Bedrijfsobligaties - Euro	NONE	-	-	-	-	-
Bedrijfsobligaties - Euro	TECHNOLOGY	1.036	1.036	1.036	4.177	0,4
Bedrijfsobligaties - Euro	UTILITIES	2.074	2.074	1.883	296.391	14,3
Bedrijfsobligaties - US dollar	BASIC MATERIALS	70	70	70	6.206	8,9
Bedrijfsobligaties - US dollar	COMMUNICATIONS	298	298	284	1.790	0,6
Bedrijfsobligaties - US dollar	CONSUMER, CYCLICAL	421	421	420	10.018	2,4
Bedrijfsobligaties - US dollar	CONSUMER, NON-CYCLICAL	2.318	2.318	2.310	45.198	2,0
Bedrijfsobligaties - US dollar	DIVERSIFIED	-	-	-	-	-
Bedrijfsobligaties - US dollar	ENERGY	117	117	117	12.173	10,4
Bedrijfsobligaties - US dollar	FINANCIAL	94	94	94	2	0,0
Bedrijfsobligaties - US dollar	INDUSTRIAL	313	313	313	11.607	3,7
Bedrijfsobligaties - US dollar	NONE	-	-	-	-	-
Bedrijfsobligaties - US dollar	TECHNOLOGY	530	530	530	1.746	0,3
Bedrijfsobligaties - US dollar	UTILITIES	1.045	1.045	997	1.909.558	182,8
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	BASIC MATERIALS	433	433	246	107.868	24,9
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	COMMUNICATIONS	1.118	1.118	572	3.331	0,3
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	CONSUMER, CYCLICAL	1.371	1.371	1.071	90.154	6,6
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	CONSUMER, NON-CYCLICAL	1.142	1.142	763	11.121	1,0
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	DIVERSIFIED	3	3	-	-	-
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	ENERGY	88	88	80	2.356	2,7
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	FINANCIAL	313	313	258	997	0,3
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	INDUSTRIAL	646	646	455	36.842	5,7
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	NONE	-	-	-	-	-
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	TECHNOLOGY	113	113	55	312	0,3
Hoogrentend - EU Bedrijfsobligaties	UTILITIES	251	251	238	67.693	27,0
Hoogrentend - US High Yield	BASIC MATERIALS	289	289	224	50.221	17,4
Hoogrentend - US High Yield	COMMUNICATIONS	1.005	1.005	759	3.953	0,4
Hoogrentend - US High Yield	CONSUMER, CYCLICAL	1.125	1.125	966	44.651	4,0
Hoogrentend - US High Yield	CONSUMER, NON-CYCLICAL	1.128	1.128	1.014	14.487	1,3
Hoogrentend - US High Yield	DIVERSIFIED	11	11	-	-	-
Hoogrentend - US High Yield	ENERGY	408	408	300	63.293	15,5
Hoogrentend - US High Yield	FINANCIAL	225	225	187	895	0,4
Hoogrentend - US High Yield	INDUSTRIAL	556	556	454	31.566	5,7
Hoogrentend - US High Yield	NONE	-	-	-	-	-
Hoogrentend - US High Yield	TECHNOLOGY	222	222	183	348	0,2
Hoogrentend - US High Yield	UTILITIES	123	123	104	121.545	99,0
Totaal		88.349	88.349	74.181	5.454.233	6,2

Scope

MN meet de CO₂-voetafdruk van al haar opdrachtgevers. De meting van de CO₂-voetafdruk van PMT en PME heeft betrekking op de beursgenoteerde aandelenportefeuilles en bedrijfsobligatieportefeuilles. Daarbij is naar de holdings per eind 2021 gekeken. Op basis hiervan is de uitstoot-intensiteit (kgCO₂e) per 100 geïnvesteerde euro's aandelenportefeuille berekend. De uitstootcijfers omvatten de scope 1 en 2 CO₂-voetafdruk. Scope 1 is de directe uitstoot, bijvoorbeeld als gevolg van het gebruik van bedrijfsfaciliteiten en voertuigen. Scope 2 is de indirecte uitstoot die gepaard gaat met de productie van ingekochte elektriciteit.

Voor de berekening van de carbon footprint van de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles wordt gekeken naar de uitstoot van scope 1 en 2 activiteiten van bedrijven. De voornaamste reden hiervoor is dat de gegevens over scope 3 – de indirecte CO₂-uitstoot, veroorzaakt door activiteiten van andere partijen waar geen directe invloed op kan worden uitgeoefend – nog beperkt beschikbaar zijn. Daarnaast zijn deze gegevens (nog) niet goed vergelijkbaar, omdat de standaarden van meting en rapportage onderling nog erg verschillen. Echter, dit neemt niet weg dat de scope 3 uitstoot voor bepaalde industrieën en bedrijven wel een belangrijke factor is wanneer beoordeeld wordt of een bedrijf *Paris-aligned* is, dat wil zeggen dat de uitstoot van een bedrijf in lijn is met het Klimaatakkoord van Parijs. Als bijvoorbeeld bepaald moet worden in hoeverre de uitstoot van een autoproducent *Paris-aligned* is, dan is de scope 3 uitstoot vaak interessanter dan de scope 1 of 2 uitstoot. Het overgrote deel van de uitstoot van autoproducenten bestaat namelijk uit de uitstoot die de verkochte auto's produceren, wat onder scope 3 uitstoot valt. Daarom is bij de bepaling van de *Paris alignment* de uitstoot-intensiteit van de nieuwe, geproduceerde auto's in het gebruik interessanter dan de uitstoot die vrijkomt bij de productie van die auto's in de fabriek. De scope 3 uitstoot is om deze reden wél onderdeel van de data die gebruikt worden voor de sectorreductiedoelstellingen.

Indicator en meetmethode

De statistiek die gebruikt wordt om de CO₂-voetafdruk van de aandelenportefeuille uit te drukken is de uitstoot-intensiteit, uitgedrukt als Emission Exposure per 100 EUR invested. Deze statistiek laat zien hoeveel kilogram CO₂ een investeerder met elke geïnvesteerde 100 euro financiert. Van belang is dat alle gebruikte gegevens op hetzelfde moment worden gemeten, in dit geval 31 december 2021.

Toewijzen uitstoot

In lijn met het 'ownership principle' van het Greenhouse Gas Protocol wordt een investeerder 'eigenaar' van (een deel van) de uitstoot van een bedrijf wanneer het eigenaar wordt van aandelen van het bedrijf. De hoeveelheid uitstoot die wordt toegewezen aan de aandeelhouder is naar rato het aantal aandelen in bezit. Wanneer een investeerder 0,1% van een bedrijf bezit wordt 0,1% van de totale uitstoot van het bedrijf aan de investeerder toegewezen. Op portefeuilleniveau wordt de uitstoot geaggregeerd op basis van toegewezen uitstoot.

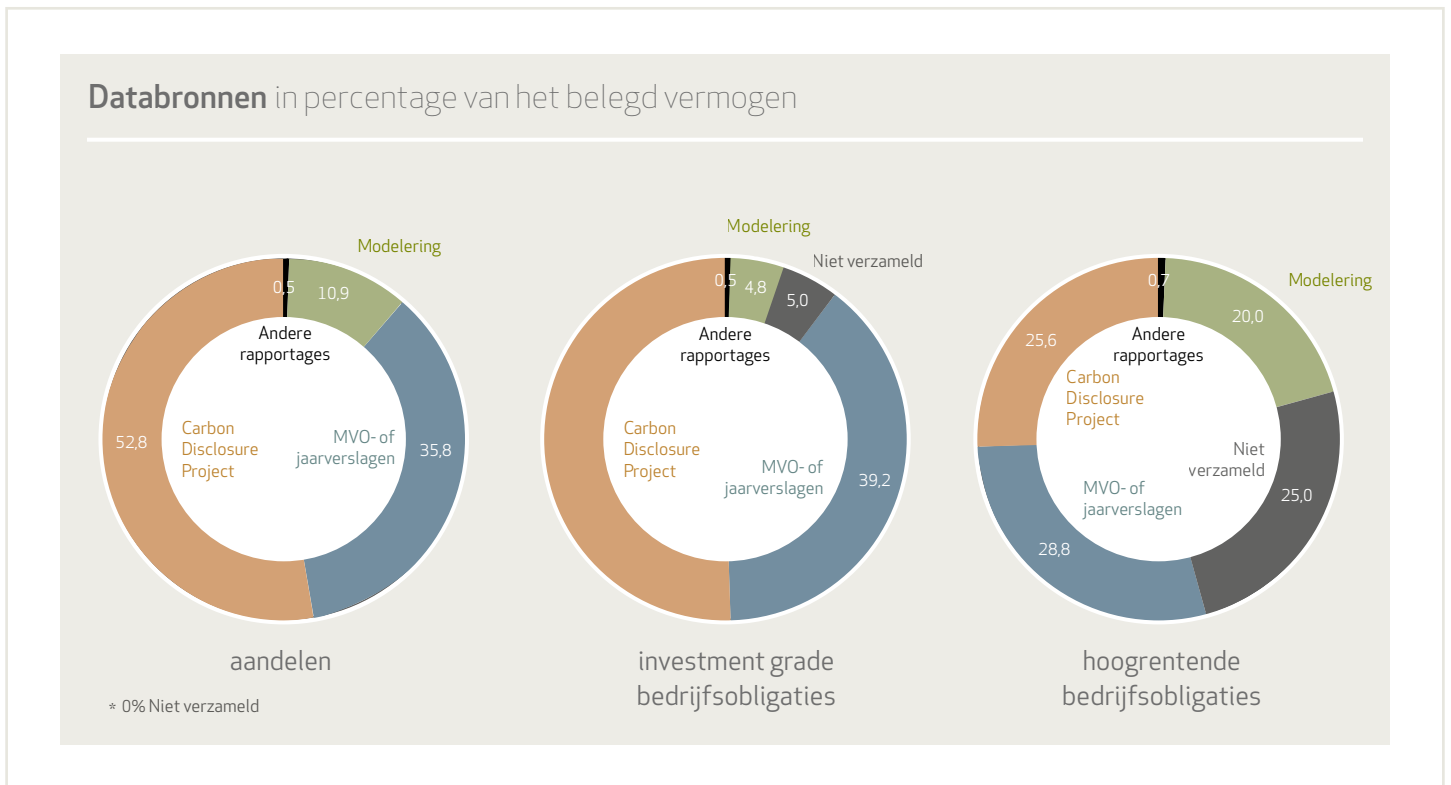
Een gangbare term voor de toegewezen uitstoot is Emission Exposure. De Emission Exposure wordt berekend door de totale uitstoot van een bedrijf te vermenigvuldigen met het percentage dat de investeerder van het bedrijf bezit.

Databronnen en datakwaliteit

De brondata die gebruikt zijn voor de berekening van de CO₂-voetafdruk voor de aandelenportefeuille worden geleverd door ISS en laten de uitstoot zien van bedrijven per eind 2021. Deze dataleverancier verkrijgt gegevens op zijn beurt uit vier verschillende bronnen:

- MVO- of jaarverslagen: veel bedrijven meten zelf hun uitstoot van broeikasgassen en publiceren deze in hun jaarverslag of MVO-verslagen.
- Carbon Disclosure Project: een deel van de bedrijven publiceert zijn uitstoot via het Carbon Disclosure Project (CDP), een non-profit organisatie die bedrijven hierbij ondersteunt.
- Andere rapportages, bijvoorbeeld die van NGO's; bedrijven die zelf geen uitstootgegevens publiceren worden soms door externe partijen onderzocht die de gegevens vervolgens publiceren.
- Modellerings: samen met het Zwitserse Federale Instituut voor Technologie (ETH) in Zurich heeft ISS een model ontwikkeld waarmee de uitstoot geschat kan worden van bedrijven waarvan gepubliceerde gegevens ontbreken of die onbetrouwbaar zijn.

Figuur 1: databronnen, uitgedrukt als percentage van het belegd vermogen. Aandelen, investment grade bedrijfsobligaties en .... bedrijfsobligaties

IV Openbaarmakingseisen IFR

De Investment Firm Regulation (IFR) bevat voor beleggingsondernemingen, naast kapitalisatie vereisten ook openbaarmakingsvereisten ten aanzien van niveau eigen vermogen, de eigen vermogenvereisten, de governance regelingen, het risicobeheer en beloningsbeleid en het beleggingsbeleid (artikelen 46 tot en met 53).

De openbaarmaking van het beleggingsbeleid (artikel 52) is niet van toepassing op MN omdat MN geen eigen beleggingen heeft. Voor de openbaarmakingvereisten ten aanzien van de governance (artikel 48) wordt verwezen naar het hoofdstuk Governance MN in het jaarverslag van MN. Voor het risicobeheer (artikel 47) wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Risicomanagement' en het beloningsbeleid in het hoofdstuk 'Wendbare en weerbare medewerkers' in het jaarverslag van MN. Voor het beloningsbeleid (artikel 51) wordt verwezen naar het beloningsbeleid in het hoofdstuk 'Veerkrachtige medewerkers' in het jaarverslag van MN. Onderstaand de openbaarmaking inzake de vereisten rondom eigen vermogen (artikel 49) en de eigen vermogensvereisten (artikel 50).

Berekening kapitaalsvereisten

Het benodigde kapitaal wordt gedefinieerd als de hoogste van het vaste kostenvereiste en het K-factor vereiste.

Berekening vaste-kostenvereiste

X € 1 miljoen	2022	2021
Som der bedrijfslasten	186,4	183,8
Variabele aftrekpost	-	-1,2
Vaste kosten	186,4	182,6
Vaste-kosteneis 25%	46,6	45,6

Berekening K-factorvereiste

De IFR heeft een aantal k-factoren gedefinieerd: Risk- to-Client (RtC) K-factoren , Risk-to-market (RtM) K-factoren en Risk-to-firm (RtF) K-factoren. Het "risk-to-market" criterium en het "risk to firm" is niet relevant voor MN. Er is geen sprake van handel voor eigen rekening en evenmin van het aanhouden van een handelsportefeuille.

De K-factoren K-AUM (activa onder beheer discretionair vermogensbeheer en niet-discretionair doorlopend advies) en K-COH (verwerkte orders van cliënten) zijn de K-factoren onder de Risk-to-Client die relevant zijn voor MN.

Per 31 december bedragen deze K-factoren:

X € 1 miljoen	2022	2021	2022	2021	2022	2021
	Activa onder beheer	Activa onder beheer	Factor	Factor	Hoogte kapitaal	Hoogte kapitaal
K-AUM	96,711	101,072	0,02%	0,02%	19,3	20,2
K-COH		nihil	0,10%	0,10%		nihil

Het benodigde kapitaal per 31 december 2022 bedraagt € 45,6 mln, gebaseerd op het vaste-kostenvereiste. Na het vaststellen van de jaarrekening 2022 bedraagt het benodigde kapitaal 46,6 mln.

X € 1 miljoen	2022	2021
Eigen vermogen na resultaatbestemming	48,9	41,8
Aftrekposten		
Latente belastingvordering	0,6	0,6
Zelfontwikkelde software	1,3	1,1
Totaal	1,9	1,7
TIER 1 kapitaal na aftrekposten*	47,0	40,1
Minimaal aan te vullen door agiostorting aandeelhouders	nihil	5,5

Op 15 juni hebben de aandeelhouders een agiostorting verricht van € 10 miljoen.

Het TIER I kapitaal van € 47,0 miljoen is voldoende om het minimaal vereiste kapitaal van € 46,6 miljoen te voldoen.

Ter verdere versterking van het kapitaal van MN hebben de aandeelhouders per 30 maart 2023 een agiostorting verricht van in totaal € 20 miljoen.

Berekening liquiditeitsvereiste

MN dient als minimale liquiditeitsbuffers een derde van de vaste-kosteneis aan te houden. Op basis van de vaste-kosteneis 2021 betekent dit een buffer van € 15,2 miljoen en op basis van 2022 een buffer van € 15,5 miljoen. Per 31 december 2022 heeft MN een liquiditeitssaldo van € 57,2 miljoen (2021: € 55,0 mln). Dit betekent dat MN ruim aan de vereiste liquiditeitsvereiste voldoet.

* TIER 1 Kapitaal wordt door de DNB gedefinieerd als het kernvermogen dat onder andere bestaat uit uitgegeven aandelen en ingehouden winsten. Wat tot het TIER 1 kapitaal wordt gerekend wordt bepaald door DNB. TIER 1 kapitaal is de financiële buffer die een bank heeft om (onverwachte) verliezen mee op te vangen.

